

HAYVANLAR İÇİN ETKİ YAZ OKULUNUN ARDINDAN

İÇİNDEKİLER

01

Netice Odaklı Felsefede Hayvanlar

08

Hak Odaklı Felsefede Hayvanlar

13

Erdem Odaklı Felsefede Hayvanlar

17

Okuma Listesi

18

Galeri

19

Harekete Geç

NETİCE ODAKLI FELSEFEDE HAYVANLAR

Netice odaklı felsefenin temel unsurları

Netice odaklı felsefenin esas savunucusu Faydacılık olarak anılan ve 18. yüzyılda İngiltere'de ortaya çıkan ahlak ve siyaset felsefesidir. Faydacılık genelde İngiliz filozof, Jeremy Bentham'a atfedilir. Bentham, acının ve mutluluğun dünyadaki nihai değer oluşundan yola çıkarak fayda ilkesini türetmiştir: iyi olan, en fazla sayıda kişiye en yüksek derecede mutluluğu sağlayan şeydir. Faydacılık ile anılan bir diğer düşünür ise Jeremy Bentham'ın takipçisi olan John Stuart Mill'dir.

"Yaratabildiğin kadar mutluluk yarat, sonlandırabildiğin kadar acıyı sonlandır." - Jeremy Bentham (1748-1832)

"Eylemler mutluluğu artırmaya yöneldiği ölçüde doğru, mutluluğun tersini yaratmaya yöneldiği ölçüde yanlıştır."
- John Stuart Mill (1806-1873)

Peter Singer ise faydacı bakış açısını hayvan etiğine taşıyan bir düşünürdür. "Animal Liberation- Hayvan Özgürleşmesi" adlı kitabında Singer, "kişinin kendi türünün üyelerinin çıkarları lehine ve diğer türlerin üyelerinin çıkarlarına karşı bir önyargı veya yanlılık tutumu" olarak tanımladığı **türcülük** terimini yaygınlaştırmıştır.

Netice odaklı felsefenin üç temel iddiasından bahsedilebilir:

1. Mutluluk, iyidir. Acı, kötüdür.
2. Kişiler arasında keyfi bir ayırım yapılamaz. En çok kişi için en çok fayda hedeflenmelidir.
3. Önem arz eden şey, neticedir. Neticeler dışındaki değerlendirmeler sadece neticelere dolaylı etkileri açısından önem arz eder.

Duyarlı canlılar olarak hayvanlar.

Hak sahibi olmak normal şartlarda insanlara özgü bir durum olarak düşünülür. Hayvan hakları kavramı yaygın bir şekilde kullanılsa da, bu hakların hangi gerekçeden dolayı var olduğu ve tanınması gerektiği konusunda soru işaretleri olabilir. Üç bölümden oluşan bu dizide hayvan haklarının nasıl temellendirilebileceğine bakacağız. Netice odaklı felsefe, hayvanların duyarlı canlılar olmaları nedeniyle etik bir değere sahip olduklarını iddia eder.

Hayvanlar bizden farklılar, nasıl bizim gibi hakları olabilir?

Hayvan hakları, insanlardan farklı özelliklere sahip canlılar olan hayvanların insanlar gibi nasıl haklarının olabileceğini açıklar.

İnsanlar hayvanlardan farklı ve birçok açıdan üstün özelliklere sahiptir. Örneğin, insanın akli yetileri, hayvanların akli yetilerinden üstündür. İnsanlar, bilim, felsefe, sanat, spor gibi pek çok farklı alanda çalışmalar yapabilirken hayvanların hayatı çok daha monotondur. Bu makul gibi gözüken sorgulama olgusal olarak doğru olsa da, kendi içinde bazı sorunlar taşır. Farklı özelliklere sahip varlıkların aynı haklara sahip olamayacağı, hayvan haklarından bağımsız olarak insanların hakları açısından da çelişkili sonuçlara varır. İnsanların büyük bir çoğunluğu hayvanlardan daha akıllı olabilir, ancak aynı eşitsizlik insanlar arasında da mevcuttur. Bazı insanlar da bazı insanlara kıyasla daha zeki, daha güçlü, daha hızlı, daha güzel, daha zevkli veya daha yaratıcı olabilirler.

“Üstün özelliklere sahip olanlara, üstün özelliklere sahip olmayanlara kıyasla farklı muamele edilmelidir”.

"Üstün özelliklere sahip olanlara, üstün özelliklere sahip olmayanlara kıyasla farklı muamele edilmelidir" gibi bir ilkeyi esas aldığımızda matematik testlerinden daha yüksek puan alan insanların daha az puan alanlara kıyasla daha fazla haklara sahip olmasını kabul etmemiz gerekirdi. Veyahut bilim, sanat, spor, felsefe gibi konularda yapılacak yetenek sınavlarından alınacak puanlara göre bir hiyerarşi kurulmasını. Bu sınavlarda yüksek puan alanların farklı okullarda eğitim görmesini ve bunun sonucunda daha yüksek gelirli mesleklere sahip olmalarını haklı görsek de; yaşam hakkı, vücut bütünlüğü, oy hakkı gibi konularda farklı bir muamelenin yapılmasını kabul edemeyiz. Demek ki, insanların eşitliği açısından da zekâ, güç, estetik gibi özellikler belirleyici değil.

İnsanların eşitliği nasıl açıklanabilir?

İnsanların eşit haklara sahip olduğunu insanların eşit olduğu iddiası üzerinden temellendiremeyiz, çünkü az önce ifade ettiğimiz üzere insanlar özellikleri itibarıyla eşit değil.

Eşitliğin temelini bulmak için özelliklerin dışında bir alana bakmalıyız: *acılarımız ve mutluluklarımız*.

Tamamen tarafsız bir gözle insanlara baktığımızda iki kişinin çektiği acı denk ise o iki kişinin acısını eşit şekilde önemseriz. Benzer bir şekilde, iki farklı insanın hissettiği mutluluk da denk ise her ikisinin mutluluğu için eşit şekilde memnun oluruz. Her iki durumda da kişilerin özelliklerinin bir önemi olmaz.

Eşitliğin temeli olarak acılarımız ve mutluluklarımız.

Mesela, bir mühendisin çocuğunu kaybetmesinden duyduğu üzüntü ile bir apartman görevlisinin çocuğunu kaybetmesi arasında bir fark yoktur - her ne kadar bu iki kişi farklı özelliklere sahip olsa da. Benzer bir şekilde, insanların özelliklerinden bağımsız olarak güvende, sağlıklı, huzurlu olmasını isteriz ve bunların eşit bir şekilde sağlanmasını bekleriz.

Bu durumda, eşitlik veya eşitliğe dayalı etiğin temeli özellikler değil, acılarımız ve mutluluklarımız olmalıdır. Eşit veya eşitliğe dayalı etik diye bir şey de mutlaka olmalı, aksi takdirde sokakta yürürken bizi birinin durduk yere bıçaklaması veya öldürmesine karşı iddia edebileceğimiz bir hak olmaz.

Eşitlik, denk acıları ve mutlulukları eşit bir şekilde değerlendirmek ve bunları eşit bir şekilde önemsemektir.

İnsanların sahip olduğu farklı özellikler (zeka, güç, zevk, ırk, cinsiyet vb.) onların eşit olmayan bir şekilde muamele edilmesine bu nedenle yol açamaz.

Peki ya hayvanlar?

Hayvanların insanlardan farklı özelliklere sahipler. Ancak bu özelliklerin kendi başına eşitliğin ölçütü olmadığını ve olamayacağını gördük.

Etik açıdan temelimiz acılar ve mutluluklar ise ve bunları tecrübe edenlerin özellikleri önem arz etmiyor ise, o zaman hayvanlar da etiğin ve eşitliğin kapsamına alınmalıdır - çünkü hayvanlar da acı çekebilir ve mutlu olabilirler.

Hayvanlar da tıpkı insanlar gibi duyarlı canlılardır.

Aç susuz kaldıklarında, üşüdüklerinde, korktuklarında, yaralandıklarında tıpkı bizim gibi acı çekerler. Gezinmek, sosyalleşmek, güneşlenmek, arkadaşları ve yavruları ile vakit geçirmek gibi sevdikleri şeyleri yaptıklarında tıpkı insanlar gibi hayvanlar da mutlu olurlar.

Hayvanların acı çekmesinin kötü bir şey olduğu düşüncesi oldukça makuldür ve gündelik hayatta sıkça ifade edilir. Örneğin, bir kişinin hiçbir gerekçe olmaksızın sokaktaki bir kediye taş atması, yaralaması kötüdür. Neden? Çünkü bu eylemin sonucunda hayvan acı çekecektir. Taş atan kişinin kediden daha zeki olması veya kedinin yaralanmasından keyif alması, yapılanın kötü olduğu gerçeğini değiştirmez. O kişinin kendisini eğlendirmek için duyarlı bir canlıya acı çektirmeyecek başka bir şey bulmasını bekleriz.

Hayvanlar ne kadar acı çekiyor? Bu acıya değiyor mu?

Sırf eğlenmek için hayvanlara acı çektirmek yanlış.

Peki, hayvanların endüstriyel şartlarda gıda üretmek için kullanılması? Günümüzde endüstriyel koşullarda yetiştirilen hayvanlar muazzam acılar çekiyor. Üstelik, endüstriyel hayvancılıkta sadece bir ya da iki hayvanın birkaç saniyeliğine acı duymasından değil, milyarlarca hayvanın sürekli bir eziyete maruz bırakılmasından söz ediyoruz.

Eğer etik açıdan önemli olan şey acılar ve mutluluklar ise o zaman hayvanların çektiği acı ancak gerçekten insanlar için önemli menfaatleri sağlaması halinde meşru görülebilir. Örneğin, milyarlarca insanı ölümcül olan korona virüsünden koruyacak bir aşının geliştirilmesinde hayvan deneylerinin yapılması zorunlu ise hayvanların kullanılması etik olarak kabul edilebilir.

Ancak aynı mantık, kozmetik ürünlerin geliştirilmesi için hayvanların denek olarak kullanılması veya yukarıdaki verdiğimiz kediye taş atma örneğine benzer şekilde boğa güreşlerinde hayvanların mızraklarla öldürülmesinde geçerli değildir.

Peki ya endüstriyel hayvancılık nasıl değerlendirilmeli?

Hayvansal gıdaların sağlıklı bir yaşam için gerekli olup olmadığı ayrı ve uzun bir tartışma konusu. Bunu bir kenara bırakarak daha mütevazı birkaç soru soralım.

- *Bu kadar çok ve suni hayvansal gıda tüketmemize gerek var mı?*
- *Hayvansal gıda üretilecekse de en azından hayvanların çektiği acıların asgari seviyeye indirilmesi gerekmez mi?*
- *Yumurtayı, tavuk etini, sütü üç kuruş daha ucuza almak adına, daha doğrusu üç kuruş daha fazla karlı hale getirmek adına, veya her mevsim her balığı tüketebilmek adına milyarlarca hayvanın eziyet içinde yaşaması doğru mu?*

Bu sorular pek tartışmalı değil. Sağduyulu her insan hayvansal gıda tüketimini abartmaması gerektiğini; eti, sütü, yumurtası için yetiştirilen hayvanların en azından yaşamları boyunca acı çekmemesi için gerekli şartların sağlanması gerektiğini; hayvanların da yaşamlarının, acılarının bir değerinin olduğunu kabul eder.

Günümüzde ise endüstriyel hayvancılık sisteminde milyarlarca hayvan cehennem koşullarında yetiştirilmekte ve insanlar da çok fazla suni gıda tüketmektedir.

Bu sebeple mevcut gıda sistemi, sokakta eğlenmek için kediye taş atan bir kişiden çok daha kötü bir noktadadır ve gayri ahlakidir.

Peki ya bitkiler?

Tüm bu açıklamalardan sonra eğer ahlaki kapsama alanımızı hayvanları da içine alacak şekilde genişletecek isek bitkileri de bunun içine alıp almamız gerektiği sorusu akla gelebilir. Diğer taraftan bu soru, absürt bir sonuca çıkabileceğinden hayvan hakları açısından da bir şüphe uyandırabilir.

Ancak bitkiler ve hayvanlar farklıdır. Bitkiler canlıdır ancak duyarlı değildirler. Acı çekmezler çünkü bitkilerin merkezî sinir sistemleri yoktur. Zaten hareket edemeyen bir canlının evrimsel olarak acı çekme yetisine sahip olması garip olurdu.

Buna rağmen bitkilerin de etik açıdan belli bir değerinin olduğu düşünülebilir. Ciddi bir gerekçe olmaksızın ağaçların kesilmesini, hatta çiçeklerin kopartılmasını dahi istemeyiz. Bu kapsayıcı anlayış da hayvan hakları açısından bir çelişki yaratmaz çünkü endüstriyel hayvancılık, hayvanların beslenmesi için muazzam miktarda bitkisel yem kullanır. Eğer bitkilerin de belli bir değerinin olduğunu ve mümkün olduğunca hayatlarının korunması gerektiğini düşünüyorsak endüstriyel hayvancılık bu açıdan da gayri ahlaki bir sistem haline gelir.

Sonuç

Faydacılık, özellikle masum bir varlık açısından bakıldığında kötülüğü aşikar bir duruma vurgu yapar: acı. Hayvanlar da insanlar gibi acı çektiği için de faydacı çerçevede hayvanlar ve hayvan eziyeti ahlakın bir konusudur. Mevcut koşullarda muazzam sayıda hayvanın akıl almaz acılar yaşaması ise bu konuyu daha da önemli hale getirmektedir.

HAK ODAKLI FELSEFEDE HAYVANLAR

Hak odaklı felsefenin temel unsurları

Her ne kadar faydacılık ahlakın merkezine neticeleri yerleştirmiş olsa da, tüm ahlak felsefesi anlayışları bu görüşü paylaşmaz. Alman filozof Immanuel Kant, neticelerden ziyade kişilerin iradelerinin iyiliğine ve bu iradelerini temellendirdikleri ilkelerin akılcılığına vurgu yapmıştır.

Bu anlayışın üç iddiasına bakalım:

1. Ahlakın temeli "iyi iradedir". İradenin akılcı olanı evrenselleştirilebilen ilkedir. "Öyleyle ki eyleminin temeli olan kuralın aynı zamanda evrensel bir yasa olmasını isteyebil." Kant'a göre akılcılık gereği bir insan kendisine nasıl muamele edilmesini ister ise, başkalarına da aynı şekilde muamele edilmesini istemelidir. Başkalarına farklı, kendine farklı muamele edilmesi tutarlı, mantıklı, rasyonel ve evrensel olamaz.
2. İnsanlar akılcı varlıklar olarak kendi içinde değeri haizdir (içkin değer, haysiyet). "Onlara salt bir araç olarak değil, kendi içlerinde bir amaç olarak muamele edilmelidir." Kant'a göre bazı varlıkların sadece "fiyatı" vardır. Örneğin bir kıyafet veya bir gıda gibi. Bunlar kullanılabilir, ticareti yapılabilir. Bunlar ancak işlevlerinden ötürü bir önem arz ederler, kendi başlarına, kendiliklerinden gelen bir önemleri yoktur. Onlara belli fiyatlar biçtiğimiz ve kullandığımız için önemleri vardır. Öte yandan Kant'a göre insan, akıl ve özgür irade sahibi bir varlık olarak fiyatı değil haysiyeti haizdir. İnsanın değeri vardır, fiyatı değil. Bir insan başkalarının ona biçtiği fiyattan bağımsız, kendiliğinden gelen bir değeri haizdir ve bu şekilde muamele görmelidir.

3. Aklın gereği ödevlerimiz ve bunlara karşılık gelen haklar etiğin temelidir. İnsanları neticelerden bağımsız ve fayda hesabına girmeksizin öldürmemek, yaralamamak, malını çalmamak, yalan söylememek gibi kategorik kurallar ahlaki oluşturur.

Hayvanların kişiliği nasıl olabilir?

Kişilik karmaşık bir kavram. Kişilik sahibi olmaktan ne kastettiğimizi, bunun unsurlarına bakarak açıklayalım. İlk olarak kişilik, kişinin kendi varlığının farkında olmasını ifade eder. Kişilik sahibi biri, kendisi ile çevresi arasında bir fark olduğunu ve kendisinin bu alanda ayrık bir özne olduğunu bilincindedir. İkinci olarak kişilik, kişinin kendi düşünce ve isteklerinin olmasını ifade eder. Kişilik sahibi biri, talimatları uygulayan bir robot veya sadece fiziksel etkilere göre hareket eden bir madde değildir; kendi düşüncelerini oluşturur, iç dünyasında belli şeyler tecrübe eder ve kendi iradesi ile eylemlerde bulunur.

Bu karmaşıklık insanlarda var ama sadece insanlarda yok. Bu karmaşıklık hayvanlarda da var. Kedi, köpek veya başka bir evcil hayvan sahiplenen veya hayvanları gözlemleyen biri için bu tespit çok doğaldır. Örneğin bir köpek, çevresindekileri tanır, onlarla etkileşim kurar ve kendi sevdiği ve sevmediği şeyleri ifade edebilir. Mesela, sevdiklerine ulaşmak, sevmediklerinden uzak durmak için planlar yapar ve eyleme geçer.

Hayvanların hayatı sadece biyolojik değil, aynı zamanda biyografiktir.

Onların hayatını biz tam olarak anlayamasak da, hayvanlar kişiliklerinin farkında bir şekilde kendi hayatlarını yaşarlar. Hayvanlar sadece canlı değildir; aynı zamanda kendi hayatlarının özneleridirler.

Hayvanların kişiliği ile insanların kişiliği aynı mı?

Bu noktada bir köpek ile bir insanın kişiliğinin aynı ölçüde olmadığı akla gelebilir ki bu doğrudur. Sağlıklı, yetişkin insanlar hayvanlardan farklı bir seviyededir. İnsanlar hayvanlardan daha kapsamlı ve uzun vadeli planlar yapabilir, bunları uygulayabilir ve ahlaki kararlar alabilir. Hayvanların kişiliği bunları kapsamaz. Esasında Immanuel Kant da hayvanların hakları olduğunu savunmamıştır.

Ancak sağlıklı, yetişkin insanlardaki bu özelliklerinin varlığı, kişiliğin sadece bu ek özellikler ile var olabileceği manasına gelmez. Örneğin, çoğumuzun akrabası veya yakını olan pek çok insan yaşlanmanın veya hastalıkların etkisiyle bu özellikleri kaybederler. Demans (gündelik dildeki ifade ile bunama) ve zihinsel engelli insanlar uzun vadeli planlar yapamaz, bunları uygulayabilecek yetileri zayıflar ve ahlaki değerlendirmeler yapacak durumları olmaz.

Ama yine de, bu insanların artık kişiliklerinin olmadığını söyleyebilir miyiz? Hayır. Onlar mücadele ettikleri hastalıklarına rağmen hala birer kişidir. Kendi varlıklarının farkındadırlar. Kendi düşüncelerini oluştururlar, iç dünyalarında belli şeyler tecrübe ederler ve kendi iradeleri ile eylemlerde bulunurlar.

Kişilik sahibi olmanın etik sonuçları.

Kişilik sahibi olanlar kendi başlarına bir değer teşkil eder. Bu değer yok edilmesi ve ihlali adalete aykırıdır çünkü onların olan bir şeye el atılmış olur. Örneğin, bir demans hastasını öldürmek gayri ahlakidir çünkü onun olan bir değerini (hayatını) ondan almış oluruz. Bu insanın ölümü başka insanlar için faydalı olacak olsa dahi - örneğin, organları başkaları tarafından kullanılacak olsa - bu tip bir müdahale haksızdır. Kişilerin kendi hayatları üzerinde hakları vardır ve başkalarının buna saygı göstermeleri gerekir.

Hayvanların yaşamları onlara aittir ve adalet gereği yaşamları onlardan alınmamalıdır.

Eğer hayvanların da kişilikleri varsa, o zaman hayvanlar da kendi başlarına bir değer teşkil ederler ve hakları vardır. Adalet gereği, herkese kendi payı verilmelidir. Herkesin adaletten alması gereken payın başında kendi hayatı gelir. Aynı şekilde, hayvanların hayatlarını başkalarına zarar vermeyecek şekilde özgürce yaşamalarına izin verilmelidir.

Hayvanlar, insanların amaçları için salt bir araç olarak kullanılmamalıdır.

Günümüzde ise milyarlarca hayvan gıda için salt bir araç muamelesi görmektedir. Endüstriyel hayvancılık muazzam bir adaletsizlik yaratarak, milyarlarca kişilik sahibi canlının hayatını onlardan alır.

Hayvanların ödevleri yokken nasıl hakları olabilir?

Hayvanların toplumsal hayatta diğer kişilere karşı belli vatandaşlık ödevlerinin olmadığı ve bu sebepten dolayı haklara da sahip olamayacağı düşünülebilir. Ancak "haklar ödevlerden gelir" mantığı ile birçok insanın da haklardan yoksun bırakılması gerekir. Örneğin çocuklar, zihinsel engelliler, Alzheimer veya Demans hastalarının ödevleri yoktur; buna göre yaşama haklarının da olmaması mı gerekir?

Öte yandan, bazı insanlar diğerlerine kıyasla topluma çok daha fazla katkıda bulunur. Örneğin, daha varlıklı veya yetenekli insanlar, daha çok oy hakkına sahip olmalı mıdır? İşledikleri suçlardan dolayı daha az ceza almaları meşru olabilir mi? Sağduyulu her insan bu sorulara hayır cevabını verir. Hak sahibi olmak için zorunlu olarak çeşitli ödevlere sahip olmak veya belli toplumsal faydalar sağlamak gerekmez. Kişilerin hayatları zaten kendilerine aittir. Bu hakka sahip olmaları için ek olarak bir şey yapmalarına gerek yoktur.

Kişilerin hakları varsa, bu hakları anlayabilecek akli yetilere sahip herkesin de bu haklara saygı gösterme ödevi vardır. Bu ödevin en basit görünümü de, kişilerin haklarını ihlal etmeme yükümlülüğüdür.

Hayvanlar kişilik sahibi canlılar olarak kendi başlarına birer değer teşkil eder. Bu değer onların hakkını ifade eder.

Adalet gereği herkes kendi payını almalı ve başkasının payına el atmamalıdır. Dolayısıyla hayvanları öldürmek ve kullanmak, onların olanı onlardan almak olacağı için haksızdır. Hayvanların hakları vardır ve insanların da tıpkı insan haklarına saygı gösterme ödevi olduğu gibi, hayvanların da haklarına saygı gösterme ödevi mevcuttur.

ERDEM ODAKLI FELSEFEDE HAYVANLAR

Erdem odaklı felsefe nedir?

Bu gelenek esasında felsefi düşüncenin ve ahlak felsefesinin temel başlangıcını oluşturur. Sokrates, Platon, Aristoteles, doğru ile yanlış, ahlaki ile gayrı ahlaki, iyi ile kötü arasında gerçek bir fark olduğunu ve insanın iyi, mutlu, güzel bir hayat yaşamak için sadece kendi arzuları veya menfaatleri doğrultusunda değil, aklın gereği olacak şekilde, erdemli olması gerektiğini savunmuşlardır.

Bu çizginin üç iddiasından bahsedilebilir:

- 1.Hakikat vardır. Akılcı, nesnel bir şekilde iyi hayatlar iyi olmayanlardan ayrılabilir.
- 2.İyi bir hayat için başka şeylerin de yanında esas olarak erdem gerekir.
- 3.Erdemli olmak için insan aklına başvurmalıdır; hislerine, önyargılarına, menfaatlerine değil. Sadece aklın kılavuzluğundaki bir hayat iyi olabilir.

Belirtmek gerekir ki bu düşünürler hayvanları özel olarak ahlakın bir konusu olarak görmemişlerdir. Öte yandan modern erdem etiği literatürü bu konuda önemli katkılar sağlamıştır. Yeni Zelandalı düşünür Rosalind Hursthouse, erdem etiğinin temel argümanları gereği hayvanlarla olan ilişkilerimizin bizim nasıl bir insan olduğumuz ile bağlantılı olduğunu ve erdemli bir insanın hayvanlara nasıl davranması ve hayvan eziyetine karşı nasıl bir tutum alması gerektiğine dair soruların önem arz ettiğini savunmuştur.

Hayvanlara yaptıklarımız sadece onları etkilemez.

Hayvanlara ve onların yaşadıklarına karşı tutumumuz aynı zamanda bizim de nasıl bir insan olduğumuzu şekillendirir. O halde erdem etiği perspektifinden hayvanlara karşı tutumumuzun nasıl olması gerekir?

Nasıl yaşamalıyız?

Erdem odaklı felsefe aslında büyük olasılıkla hepimizin sıklıkla sorduğu bir soruya cevap arıyor: gerçekten mutlu olmak için ne yapmalıyım?

Erdem etiği yaklaşımının bu soruya verdiği cevap adından da anlaşılacağı üzere “erdemli” yaşamaktır. Tam manasıyla mutlu olmak için insanın erdemli olması gerekir. Erdemli olmayan insanlar varlıklı, şöhretli, güzel, tok olsalar dahi gerçek anlamda mutlu olamazlar. Bir noktada da kendi yetersizliklerinden, kötülüklerinden, talihsizliklerinden veya sadece yaşlanmalarından dolayı bu haz kaynaklarından yoksun hale gelirler.

Ölçülü, sevecen, cömert, çalışkan, dürüst insanlar hayat şartları ve talihleri nasıl olursa olsun bir şekilde parıldar ve kendi mutluluklarını muhafaza ederler. Dolayısıyla hayatımızdaki odağımız bize haz verecek tecrübelerin peşinde koşmak olmamalıdır. Gerçek anlamda yaşamaya değer bir hayat için kendi karakterimizi erdemli hale getirmeyi hedeflemeliyiz. Bu büyük hedef için de yapılması gereken basit dürtülerimizi ve itkilerimizi aklın kontrolüne tabi kılmaktır.

Erdemli kişi, gerçek mutluluğun sadece para, yemek, cinsellik ve diğer hoş keyifler ile elde edilemeyeceğini bilir ve kendini erdemli olmayan eylemlere yönelten dürtülerini dizginler. Örneğin, hırsızlıkla, sadakatsizlikle, oburlukla pek ala o anda daha fazla haz elde edilebilir. Ancak bu hazların kendi başlarına bir anlamı yoktur, tam manasıyla mutluluk vermezler. Erdemli insan, akılcı bir şekilde eylemlerini şekillendirir ve zaafılara düşmeden hareket eder.

İnsanın mutluluğunun ve hayattan aldığı doyumun asıl kaynağı hissettiği hazlar değil, kendi karakterinin değeridir. Erdemli bir kişi bu anlayışı doğrultusunda yaşadığı hayatında hazlardan da mahrum olmaz. Tam tersine, erdemli insan bu zevkleri ölçülü bir şekilde yaşadığı için doyumsuzluk hissetmeden onların keyfini çıkarabilir.

Bazı erdemler ve hayvanlara karşı tutumumuz açısından gereklilikleri.

İlk olarak dürüstlük erdemiyle başlayabiliriz. Dürüst bir insan sadece başkalarına karşı dürüst değildir; kendisine karşı da drsttir. Dürüst bir kişi gerçekleri öğrenmek, bilmek, anlamak konusunda ilgilidir. Bir bilginin mevcut görüşlerine aykırı, tatsız veya anlaşılması biraz zor olması dürüst bir kişi açısından o bilgiyi reddetmek için yeterli değildir. Dürüst insan kendisini kandırmaz, gerçeklerle yüzleşmekten ekinmez. Bu nedenle dürüstlük erdeminin bir gereği olarak hayvanlara ilişkin olgularla yüzleşmemiz gerekir.

Endüstriyel hayvancılığın muazzam boyutları, hayvanların çektiği dayanılmaz ile, dürüst bir insan açısından göz ardı edilebilecek şeyler değildir. Hayvanların acı çektiklerine, kişilik sahibi olduğuna ilişkin bilimsel gerçekler de ortadadır. Bunları reddetmek veya aslında gerçek olmayan türlü bahaneler üreterek yapılması gerekenlerden uzaklaşmak her ne kadar ilk başta bizi rahatlatırsa da, dürüstlük erdemine aykırıdır. Ancak kendimize karşı dürüst olduğumuz zaman, i huzurumuzu sağlayabiliriz.

Bu başlıkta ele alınabilecek bir diğer erdem ise duyarlı olmaktır. Duyarlı insan, dünyanın sadece kendi varlığından ibaret olmadığını, başka değer arz eden şeylerin varlığını ve bunların zarar görmesinin kötülüğünü bilir. Duyarlı insan, sadece kendi refahı ile ilgilenmez, aynı zamanda başkalarının da iyi olmasını ister. Duyarlılık bu açıdan kişinin kendisinin ötesindeki olan bilinci ve ilgisidir.

Bu erdem ile bağlantılı bir diğer erdem ise saygıdır. Saygılı bir insan, başkalarının da kendine has bir değeri olduğunu bilir ve buna göre onların olan alanı ihlal etmez. Saygılı olan bir kişi, eylemlerinde sadece kendi menfaati peşinde koşmaz, başkalarının haklarını da gözetir. Duyarlı ve saygılı bir insan, hayvanların eziyetine karşı ilgisiz kalmaz, kendi keyfi için onların hayatını göz ardı etmez.

Bu erdemlere sahip bir kişi endüstriyel et, süt, yumurta tüketmediği zaman güçsüz veya mutsuz mu olur?

Bu sorunun cevabı tam da erdem etiği yaklaşımının işaret ettiği ayrımdadır: İnsan basit hazlarla değil, erdemleri sayesinde mutlu, iyi bir hayata sahip olabilir. Dürüst, duyarlı, saygılı bir insan olmak ve bu erdemlerin gereklerini yerine getirmek insan hayatını kısıtlamaz veya onu yoksunlaştırmaz. Tam tersine, bu tip bir karakter gelişimi insanı daha iyi, daha mutlu hale getirir. İnsanın kendini kandırması, acılara ilgisiz kalması, başkalarına saygı göstermemesi kısa vadeli hazlar getirirse de gerçek anlamda bir mutluluk sağlayamaz.

Endüstriyel hayvancılıktaki vahşete gözlerimizi kapatmak, ürünlerinden faydalanmak, elimizdeki imkânlarla değişime katkı sağlamaktan imtina etmek ilk bakışta kolaylığından dolayı tercih edilesi seçenekmiş gibi gözükabilir. Ancak endüstriyel hayvancılıktaki olgular ile yüzleşmeli ve sahip olduğumuz araçlarla onu değiştirmek için çalışmalıyız.

OKUMA LİSTESİ

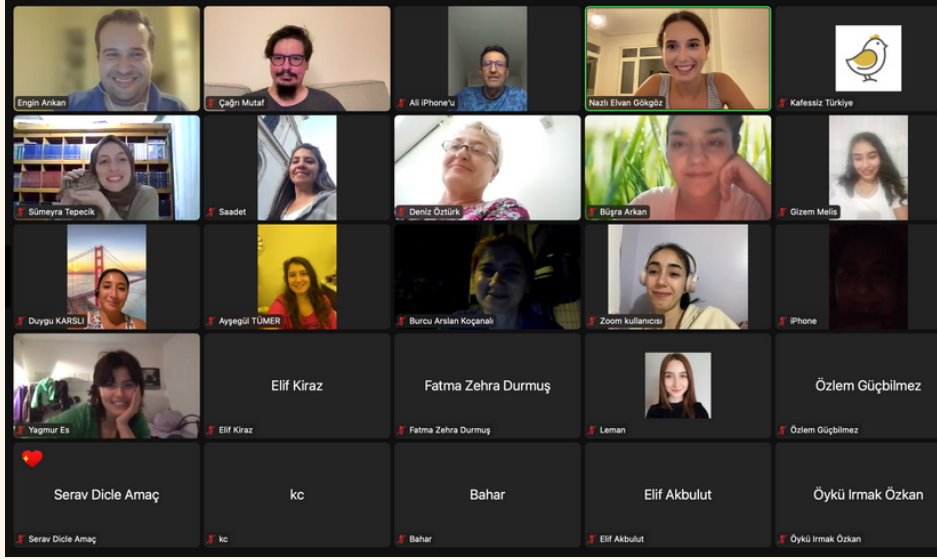
Kitaplar

- Arıkan, Engin, Hayvan Hakları İnsan Hukuku, Bursa: Ekin Yayınevi, 2016.
- Hursthouse, Rosalind, Ethics, Humans and Other Animals, New York: Routledge, 2000.
- Regan, Tom, The Case For Animal Rights, Kaliforniya: University of California Press, 1985.
- Regan, Tom, Kafesler Boşalsın: Hayvan Haklarıyla Yüzleşmek, Çeviren: Serpil Çağlayan, İstanbul: İletişim Yayınları, 2007.
- Singer, Peter, Hayvan Özgürleşmesi, Çev. Hayrullah Doğan, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2005.
- Singer, Peter, Pratik Etik, Çeviren: Nedim Çatlı, İstanbul: İthaki Yayınları, 2021.

Makaleler

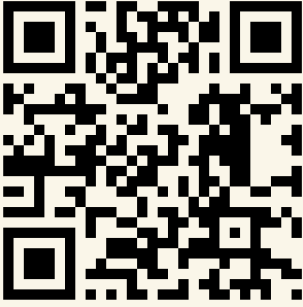
- Hursthouse, Rosalind, "Applying Virtue Ethics to Our Treatment of the Other Animals", The Practice of Virtue: Classic and Contemporary Readings in Virtue Ethics, Ed. Jennifer Welchman, Indianapolis: Hackett Publishing Company, 2006, s. 136-156.
- Hursthouse, Rosalind, "Virtue Ethics and the Treatment of Animals", The Oxford Handbook of Animal Ethics, Ed. Tom L. Beauchamp, R. G. Frey, Oxford: Oxford University Press, 2011, s. 119-143.
- Regan, Tom, "The Case For Animal Rights", Animal Rights and Human Obligations, Ed. Tom Regan, Peter Singer, New Jersey: Prentice Hall, 1989, s. 105-115.
- Singer, Peter, "All Animals Are Equal", Applied Ethics, Ed. Peter Singer, Oxford: Oxford University Press, 1986, s. 215-229.
- Tomasik, Brian, "Importance of Wild Life Suffering", Relations: Beyond Anthropocentrism, Volume: 3, Issue: 2, 2015, ss. 134-152.

GALERİ

pn

HAREKETE GEÇ

www.kafessizturkiye.com

Nazlı Gökğöz | Gönüllü İlişkileri & Eğitim Etkinlikleri Koordinatörü

nazli.gokgoz@kafessizturkiye.com
+90 536 681 2029

Hayvanlar için Etki Yaz Okulu:

Hayvan Hakları Felsefesi

25 Temmuz - 27 Temmuz

Kafessiz
Türkiye